

מאימתי פרק ראשון ברכות

מסורת
הש"ס

יא א מתי' פ"ז ס"ז הלכה
הפלה הלכה ז טור
וה"פ א"ת סימן רל"ב
סעיף ב :
יב ב מתי' פ"ז ס"ז הלכה
ס"ב (ס"ב ס"ז) וס"ז
א"ת סי' ק"א סעיף א'
יד ד מתי' (וה"פ) ס"ז
ט"ז סעיף ב :
טו ה מתי' פ"ז ס"ז
הלכה יב סעיף ט'
יט ט"ז סעיף א' סימן ט'
סעיף ז [ורכ אלפס פ'
אין עומדין דף טו א] :
טז ו מתי' פ"ז ס"ז הלכה
כ ט"ז סעיף א' סימן
רלט סעיף א :

פירושין כ"א:

[למקן כו ב כפי שד"ס
שם נ"ד הלכות וע"פ
הוס' שם ד"ס והלכתא]

רב נסים גאון

ואיבעית א"י מ
לפיקר
מפני דאמר דתפלת
ערבית רשות מ' היא
שאמר דתפלת ערבית
רשות ר' יהושע הוא
ואיתא בפרק תפלת
השחר (דף כו) אמר רב
יתירה אמר שמואל
תפלת ערבית רבן
בבליא איתר דחבה ר'
יהושע איתר רשות :

למקן יא.

[נע"י וזכר אלפס א"י כר
אכילה וזכר נכון מאמר
בסמך וז"ל שם וא"ר
אלעזר]

הלכות קיט
ספחים קיט :

ישיעו :

[ז"ל רב זאבי או רב
ישיע]

וקורא קריאת שמע ומוחלל . מכלן משמע שמעשה שהגיע זמן
קריאת שמע של לילה שאין לו לחלוט סעודה עד שיקרא
ק"ש ויתפלל ערבית: **דאמר** רבי יוחנן חיזהו בן העוה"ב וכו'. ואילו
שמואל וכו' יראו עינינו ופסוקים אחרים אחר השכיבו. נראה הואיל
ותקינו להו רבנן ה"ל כגאולה אריכתא
דתקינו לומר זה שבתוך כך יתפלל
חבירו גם הוא ולא ילך מבה"כ עד
שיגמור כל אחד תפלתו. וגם יש בזה
פסוקים ו"ת אזכרות כנגד י"ח ברכות
דשמנה עשרה ואגב שתקנו לומר אותם
פסוקים תקנו לומר חתימה של יראו
עינינו . והלכה כר' יוחנן דברייתא
מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ואם כן יש
ליזהר שלא לספר בין גאולה דערבית
לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרם
פ"י מה שגאו אומרים קדיש בין גאולה
לתפלת ערבית לאשמעין דלא בשנין
מסמך גאולה דערבית לתפלה משום
דתפלת ערבית רשות . ולא נהירא
[דאם כן] ר' יוחנן סבירא ליה תפלת
ערבית חובה דפלוגתא היא * דרב ור'
יוחנן והלכה כר' יוחנן. ונכון להחמיר
ולזהר מלספר ביניהם וסוף תימא קשיא
הלכתא אהלכתא דקיימא לן תפלת
ערבית רשות והכא פסקין כרבי יוחנן
לדין לומר דאפילו אי סובר רבי יוחנן
כרב דאמר רשות היא מכל מקום
מחייב לסמוך. אס כן נס לנטי לסמוך:
הא

בעית אימא קרא איבע"א סברא איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה * מאורתא
נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע בן לוי סבר
ביון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא
אחד דרשו דכתיב * בשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה
קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר
מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך
למטתו מתיב מר בריה דרבנא * בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה
ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבונו
אמרי * כיון דתקינו רבנן השכיבונו כגאולה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי
שחרית היכי מציי סמך והא * אמר רבי יוחנן * בתחלה אומר ה' שפתי תפתח
ולבסוף * הוא אומר * יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר דה'
שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבונו
כגאולה אריכתא דמיא : אמר רבי אלעזר * א"ר אבינא * הכל האומר * תהלה לדוד
בכל יום * שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא
משום דאיתא באל"ף ב"י נימא * אשרי תמימי דרך דאיתא בתמניא * אפי' אלא משום דאית ביה
נימא * הלל הגדול דכתיב ביה * נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר
נו"ן באשרי * מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל דכתיב * נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי
לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי (ה) חזר דוד וסמכן ברוח
הקדש שנא * סומך ה' לכל הגופלים : א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל
דאילו במיכאל כתי' * ויעף אלי אחד מן השרפים ואילו בגבריאל כתי' * והאיש גבריאל אשר ראיתי בהזון בתחלה
מועף ביעף וגו' מאי משמע דהא אחד מיכאל הוא אמר ר' יוחנן איתא אחד כתיב הכא ויעף אלי אחד מן
השרפים וכתי' התם * והנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעזרני תנא מיכאל באחת גבריאל בשתיים אליו
בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה באחת : א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביה"כ * מצוה
לקרותו על מנתו אמר רבי * יוסי מאי קרא * רגזו ואל תחמאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה אמר רב נחמן

* ר"א אלפין

גליון הש"ס

מסלוק . ע"י תשובת הכשרא סימן מ"ט :

בהגהת מהר"י אחר הסיד והלכתא . וע"פ מגילת
כ"ג ע"א חוס' ד"ה כיון :

בגמ' וכל העובר על ד"ח . שיוכין כ"א ע"א וע"י רש"י סוטה ד פ"ב ד"ס נעקר וכתום שם : ע"פ מאורתא נמי
הוי ע"ל ג' ט"א : ע"פ כיון דתקינו רבנן השכיבונו . ע"י תשובת הכשרא סימן י"א : ע"פ כול יום ג"ס . בהרה"ש
לחא ג"ס וכן נטיר ונזכר סימן ט"ז חילא כל האומר תהלה לדוד בכל יום מונעת לו : שם משני ש"ס כ"ב

ואי כרבן גמליאל סבירא להו . דמשמע ליה בשכבך כל זמן שבני אדם
שוכבים ויש בכלל הזה כל הלילה : לימרו כר"ג . עד עמוד השחר :
מן העבירה . שחא יסמוך על שהוא ש"ס לו דתניא : קימעה . מעט :
משום אונס שינה . הסוקפתו לעבור על דברי חכמים הווקקו להוירי
תורה אור יוטר : ממזל דאמר . לקמן כפ' תפלת

השחר (דף כז) : אמר מר קורא ק"ש .
של ערבית תחלה ואח"כ מתפלל :
מסייע ליה לר' יוחנן . דאמר ערבית
נמי ק"ש ואחר כך תפלה * כדי שיסמוך
גאולה לתפלה . ודלא כר' יהושע בן לוי
דאמר תפלה ואחר כך ק"ש : מה הסומך .
וכל שכן דשחרית דשיקר גאולה מזרים
בשחרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח
ילאו בני ישראל (במדבר לג) וסמיכת
גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים
דכתיב ה' לורי וגואלי (הללים יט) וסמוך
ליה יעקב ה' ביום זרה (ס"ב) ואמרי'
בברכות ירושלמי (פ"ה) מי שאינו
סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה
לאברהם של מלך שבא ודפק על פתחו
של מלך ילא המלך ומלאו שהפליג אף
הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב
להקב"ה אליו ומרצהו בשבחו
וקלוסין של יצירת מלאכים והוא מתקרב
אליו ובעודו קרוב אליו יש לו לחבט
לרכיו : בלמנע הקטום . בין שני ק"ש
תקנו כל תפלות של יום דאם סבר
תפלת ערבית קודמת לק"ש : גאולה
מאורתא לא הוי . הילכך גאולה דאורתא
לא חשיבא להדורי עלה סמיכת
תפלה : מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה .
דשחרית כולה מודו דבעי מסמך :
שלש פעמים . כנגד שלש תפלות : דאית
ביה תרתי . דאית באל"ף ב"י ויש בו
שבח הכנת מזון לכל חי : אפילו הכי .
אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה
שבה ולא אבה לרמוז חזר ורמז
סמיכת הנפילה תקף לה : ויעף אלי .
בפריחה אחת ולא הרגיע ביניהם :

הלכות מועדף דיעף . ספי פריחות : בלחא .
כפריחה אחת : אמרו בלבבכם .
אמרו מה שכתוב על לבבך (דברים
ס"ב) : על משכבכם . שנאמר בשכבך
קמה (ס"ב) : ודמו . בשניה אחרי כן :

שם קמה
שם קלו
עמוד ס
הלכות קמה
דמילא ס
שם
הלכות ד
אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם